

همه فن حریف

مروری بر مهم ترین نقش آفرینی های رضا عطاران، به مناسبت ۲۰ اردیبهشت ماه، سالروز تولد این بازیگر مشهدی

محمد عنبرسوز

درنگ

بازیگری یک مقوله پیچیده است که فقط بخشی از آن به توانایی های فردی، تلاش و مهارت هنرپیشه بستگی دارد. برای ستاره شدن و ستاره ماندن اما اوضاع اجتماعی و کاریزمای ذاتی هم بسیار تعیین کننده است. چنان که براساس سوابق موجود در تاریخچه سینمای ایران، گاهی بازیگرانی با دانش آکادمیک در سطح بالا، تسلط فنی و توانایی های هنری قابل توجه، به دلایل مختلف از چرخه بازیگری در سینما و تلویزیون ایران خارج شده اند. روی دیگر این سکه، همان چیزی است که مخاطبان تولیدات نمایشی و عموم مردم را به وجد می آورد؛ تلفیق توانایی و کاریزما. رضا عطاران، متولد ۱۲۴۷ در مشهد، از نمونه های مهم متعلق شدن همه شروط لازم برای موفقیت در سینما و تلویزیون ایران است؛ مردی که توانسته است با بهره گیری از فرمول جادویی «سادگی در عین دقت»، نزدیک به سه دهه در اوج بماند و هوادارانش را ذوق زده کند.

تعداد فیلم های متوسط و ناموفق در کارنامه رضا عطاران کم نیستند، اما چیزی که او را محبوب می کند و در اوج نگه می دارد، جهان بینی متفاوتش در رویارویی با موضوعات پیچیده و خود مقوله سینماست. عطاران به روشنی برخلاف جریان آب شنا می کند و درحالی که عموم سینماگران ایرانی سعی می کنند خودشان را عمیق تر و کارکشته تر از چیزی که هستند نشان دهند، کارگردان «خانه به دوش» و «منهم گریخت»، به عمد در پوسته

سادگی و سطحی بودن جا خوش کرده است و تلاش می کند تا جو سنگین پیرامونش را با تظاهر به بلاهت و ساده اندیشی بشکند. این رویکرد در زندگی هنری رضا عطاران جاری است و چنان در وجودش نهادینه شده است که حتی در خارج از متن هم به چشم می آید. در واقع عطاران درحالی که متبحر و دانا و حرفه ای است، تلاش می کند خودش را ناشی و بی موضع نسبت به همه چیز نشان دهد، حال آنکه او خوب می داند با چه لحنی وارد قاب شود تا بتواند دل مردم را به دست بیاورد. اساسا در جامعه مدرن ایرانی که تلاش برای تظاهر به متفکر بودن و جدی به نظر رسیدن غلبه دارد، طبیعتا مردی که همه چیز این دنیا را به هیچ می گیرد و خودش را وقف خنداندن مردم به هر قیمتی معرفی می کند، برای مخاطب کاملا اصیل و همدلی برانگیز جلوه می کند. رضا عطاران سینماگری است که حتی در مصاحبه هایش هم از بیان جملات سخت و اظهارات پرمطراق پرهیز و تلاش کرده است آدمی معمولی به نظر برسد. از منظر تاریخی نیز رضا عطاران درست در زمان مناسب فهمید که باید لحن کمدی در ایران را تغییر دهد. او که در دو مجموعه «پرواز ۵۷» و «ساعت خوش» با مهران مدیری کار کرده بود، خیلی زود فهمید که باید به جای تلاش برای نزدیک شدن به کمدی باژگه های فانتزی، راهی متفاوت را در پیش بگیرد و شکلی از کمدی واقع گرایانه باژگه های کمدی سیاه را در ایران به نام خودش سند بزند. این اتفاق که با عطاران کارگردان در تلویزیون شروع شد، با عطاران بازیگر در سینما ادامه یافت و باعث خلق نقش هایی ماندگار شد. به مناسبت سالروز تولد این هنرپیشه محبوب مشهدی، «انتش آفرینی برجسته و متفاوت او را مرور می کنیم.

خانه به دوش – احمد

رضا عطاران از آن دست کارگردان هایی است که بیشتر

ترجیح می دهد در آثار خودش نقش مکمل یا حتی فرعی را ایفا کند تا تمرکزش از کارگردانی منحرف نشود. او در یکی از مهم ترین سریال های تاریخ تلویزیون که هنوز هم پخش آن در شبکه آی فیلم با استقبال مخاطبان همراه می شود و می تواند بیشتر از اغلب سریال های روز بیننده جذب کند، اجرایی به اندازه و کنترل شده را در کنار حمید لولایی به نمایش می گذارد. یکی از سکانس های این دو بازیگر در «خانه به دوش»، هنوز هم سوژه یک شوخی کلامی عمومی بین مردم است.

ورود آقایان ممنوع – وحید جبلی

مثلت کاربلد و باتجربه رضا عطاران،

رامبد جوان و پیمان قاسم خانی، در واپسین روزهای دهه ۸۰ روی پرده سینماهای سراسر کشور غوغایی به راه انداخت و یکی از فیلم های کمدی موفق دو دهه گذشته را در معرض دید عموم قرار داد. «ورود آقایان ممنون» که فیلم نامه ای خوش ریتم، کارگردانی مسلط، گروه بازیگرانی کارکشته و موضوعی تازه دارد، بیش از هر چیزی به واسطه حضور درخشان و دل نشین رضا عطاران در نقش یک معلم شیمی به مذاق مخاطبان خوش آمد. سکانس جوک تعریف کردن او در جمع، یکی از سکانس های بازمه دوران کاری عطاران است.

دهلیز – بهزاد

اولسین ساخته مهم

بهروز شعبیعی یکی از نخستین آثاری بود که مسئله حقوقی قصاص را از منظر اخلاقی مورد توجه قرار می داد. «دهلیز» از منظر کارگردانی یکی از آثار خوب دوره خودش بود و احتمالا بهترین فیلم شعبیعی تا امروز است. رضا عطاران ستاره این فیلم خوشی ساخت بود که توانست یک بازی کاملا جدی را به نمایش بگذارد؛ چیزی که تا آن زمان به ندرت از وی شاهد بودیم. انعکاس حالت شرمساری در چهره این بازیگر در سکانس پایانی و تعاملش با بازیگر خردسال فیلم در چند سکانس مهم، از نقاط قوت «دهلیز» هستند.

نهنگ عنبر – ارژنگ

شروع کننده کمدی های دهه شصتی سینمای ایران که بر مبنای اوضاع اجتماعی خاص و سبک زندگی مردم ایران در آن ایام، از مردم خنده می گرفت، فیلم محبوب سامان مقدم بود که رضا عطاران نقش اصلی آن را ایفا می کرد. حضور گرم و بازمه عطاران در این فیلم حساسی به مذاق مخاطبان سینمای ایران خوش آمد و باعث فروش قابل توجه آن هم شد. با این همه، اوج کار عطاران به قسمت دوم این فیلم با عنوان فرعی «سلکشن رؤیا» و سکانس جدایی مربوط است؛ چیزی که در طول این سه دهه به ندرت از عطاران دیده ایم.

دفتر یادداشت – ایرج

بازگشت مهم ترین ستاره کمدی سینمای ایران به شبکه نمایش خانگی، اتفاقی باشکوه برای این

رسانه پرستاره به حساب می آمد. رضا عطاران یازده سال بعد از اولین حضورش

در فصل سوم سریال خانگی «قلب یخی»، این بار با «دفتر یادداشت»، اثر

کیارش اسدی زاده، به شبکه خانگی آمد و بسیار مورد توجه مردم قرار گرفت.

جدال جذایت های بصری این سریال و انتخاب ویژگی های خاص نقش

ایرج که او را با بازمه جلوه می داد، تماشای رضا عطاران در قامت یک

پیرمرد فراموش کار برای مخاطبان شبکه نمایش خانگی جذاب بود

و بازی او را به برگ برنده مهم این سریال تبدیل کرد.

آرشیو



خروس جنگی – محمود

زمانی که مسعود اطیابی هنوز

برای مخاطبان سینما کارگردانی کمترشناخته شده به حساب می آمد، «خروس جنگی» یکی از اولین فیلم های کمدی بود که باعث محبوبیت سینمایی عطاران و سبب شد که عطاران به عنوان هنرپیشه ای کارآمد در عرصه سینمای کمدی تثبیت شود. این فیلم داستان جدال مداوم یک زن و شوهر بود که در جریان مجادله با یکدیگر، مدام در دسرهای بیشتری ایجاد می کردند و لحظات گرمی را برای مخاطب به ارمغان می آوردند. حضور مریلا زارعی در نقش اصلی زن این فیلم نیز کمک شایانی به دیده شدن بازی رضا عطاران کرد.

اسب حیوان نجیبی است – بهروز

یکی از کمدی های متفاوت سینمای ایران که با

فضایی سیاه و روایتی پیچیده از یک شب گردی خیابانی، در اوایل دهه ۹۰ به نمایش درآمد و مورد توجه مردم هم قرار گرفت، «اسب حیوان نجیبی است» نام داشت. رضا عطاران در این فیلم حضوری متفاوت و غافل گیرکننده داشت و در نقش یک پلیس رشوه بگیر، توانست اجرایی تازه و خلاقانه را در کارنامه خود به ثبت برساند. درخشش او در این فیلم، با آن حالت چشم ها و در لباس پلیس، در حضور ستاره هایی مانند پارسا پیروفر، بابک حمیدیان و حبیب رضایی رقم خورد.

طبقه حساس – کمالی

اولین جایزه بازیگری رضا عطاران در جشنواره فیلم فجر که بسیار جنجالی و پرحاشیه هم بود، برای بازی در فیلم کمال تبریزی به دست آمد؛ اثری در مذمت تعصب بیجا که عطاران در آن نقش یک پیرمرد متعصب را بازی می کرد.

بازی عطاران در این فیلم به جز کسب سیمرغ بلورین بهترین بازیگر نقش اصلی مرد، از این منظر اهمیت دارد که او در «طبقه حساس» برای اولین بار شکل باورپذیری از یک مرد پایه سن گذاشته را جلو دوربین برد و توانست شمایل کاریزمانتیک و محبوب خاص خودش را با افزایش سن، به روزرسانی کند.

هزارپا – رضا

کمدی پرفروش ابوالحسن داوودی در اواخر دهه ۹۰، درست مثل بسیاری دیگر از کمدی های مهم این دهه، با محوریت رضا عطاران ساخته شده بود؛ هرچند که از حضور گرم جواد عتی در نقش مکمل این فیلم هم نمی توان غافل شد. «هزارپا» آن قدر مورد توجه قرار گرفت که رسما کمدی های دهه شصتی را تثبیت کرد و عطاران هم نشان داد که حضورش می تواند مخاطب را با رضایت به خانه بفرستد. مهم ترین و به یادماندنی ترین لحظه عطاران در این فیلم، همان سکانس معروفی است که دیالوگ محبوب و پرکاربرد «تموم شد؟ خیلی تأثیرگذار بود» را دارد.

روشن – روشن

دومین سیمرغ بلورین بازیگری رضا عطاران، به واسطه ایفای نقش متفاوتش در فیلم «روشن»

اثر روح ا... حجازی به دست آمد. عطاران در این فیلم سیاه ترین و تلخ ترین بازی

عمرش را جلو دوربین برد و در سکانس هایی که مقابل آینه قرار می گرفت

(به ویژه سکانس پایانی)، مخاطب را متأثر می کرد. روشن نام مردی مهربان،

منغفل و کمی ساده لوح است که به سینما علاقه دارد، اما درگیر چنان ترازدی

هولناکی می شود که بیننده کاملا تحت تأثیر بازی اش قرار می گیرد. رضا عطاران

با بازی در این نقش نشان داد که می تواند در فیلم های جدی هم حضوری

درخشان و مؤثر داشته باشد.

چارسوق هنر

عبور از یک مسیر پرافتخار ۲۰ساله



فرهاد قائمیان، مدیر بیست و یکمین جشنواره بین المللی فرهنگی هنری امام رضا^(ع)، در آستانه برگزاری مراسم اختتامیه این رویداد ملی پیامی را منتشر کرد. در بخشی از متن پیام فرهاد قائمیان آمده است: «اکنون

جشنواره بین المللی

فرهنگی هنری امام رضا^(ع) با عبور از یک مسیر پرافتخار بیست ساله در قالب جشنواره ها و رویدادهای مؤثر تلاش کرده است تا باتوجه به ظرفیت ها و امکانات محدود خود، بازی قدرتمندی برای عرضه مفاهیم والا و سیره، فرهنگ و معارف رضوی در ایران و حتی دیگر کشورها باشد. مسیری پر از عطر و شمیم نام نامی علی بن موسی الرضا^(ع) که سرشار از برکت و مهر و مهرورزی به واسطه دریچه و گستره «هنر» است، «او همچنین در پیامش یکی از مهم ترین ویژگی های برگزاری جشنواره در این دوره را تغییر رویکرد از اجرای مراسم اختتامیه در یک استان و برگزاری محدود چند نمایش در بخش هنرهای نمایشی به برگزاری یک رویداد سراسری در کل کشور و اجرای بیش از ۵۵۰ نمایش در قالب ۳ جشنواره تئاتر کودک ونوجوان، تئاتر صحنه ای و تئاتر میدانی (خیابانی) در سراسر کشور زیرپوشش برنامه «چله رضوی» بیان کرده است.

«آبی روشن» پروانه نمایش گرفت



فیلم سینمایی «آبی روشن» به کارگردانی بابک خواجه پاشا و تهیه کنندگی محمدحسین میری با دریافت پروانه نمایش به زودی در سینماهای سراسر کشور اکران خواهد شد. به گزارش خبرگزاری صبا، «آبی روشن»

محصول مشترک سازمان هنری رسانه ای اوج، بنیاد سینمایی فارابی و بنیاد بین المللی امام رضا^(ع) است و فیلم نامه آن را امیر ایلی و داوود گنجوی نوشته اند. این فیلم سینمایی با بازی مهران احمدی، مهران غفوریان، سارا حاتمی، مرتضی امانی تبار و روح ا... زمانی سال گذشته در چهل و دومین جشنواره فیلم فجر اکران شد و منتقدان و اهالی رسانه از آن استقبال کردند.

یک جایزه جدید برای فیلم سینماگر مشهدی



فیلم سینمایی «گیجگاه» به کارگردانی عادل تبریزی، سینماگر مشهدی، در بیست و پنجمین جشنواره جئونجو در کره جنوبی موفق به کسب جایزه ویژه تنبک (شبکه توسعه سینمای آسیا) شد. به گزارش

ایسنا، «گیجگاه» پیش از این نیز موفق به دریافت جایزه از چهلمین جشنواره فیلم های ورزشی میلان ایتالیا، جایزه بهترین فیلم نامه از شانزدهمین جشنواره چبوکساری روسیه، جایزه بهترین گروه بازیگران کمدی و بهترین تدوین از پنجمین جشنواره اسکیتپتون در لس آنجلس آمریکا شده است. در این فیلم بازیگرانی مانند حامد بهداد، باران کوثری، سروش صحت، بهرنگ علوی و امیرحسین رستمی به ایفای نقش پرداخته اند.

فیلم «اخت الرضا» در شبکه نمایش خانگی



هم زمان با سالروز میلاد حضرت معصومه^(س) و روز دختر، فیلم سینمایی «اخت الرضا» به کارگردانی سید مجتبی طباطبایی که به داستان سفر بانوی کرامت حضرت فاطمه معصومه^(س) از مدینه تا قم و حوادث تاریخی و توطئه های مأمون

می پردازد، در شبکه نمایش توزیع شد. طباطبایی سال گذشته درباره ساخت این فیلم گفته بود: بیش از پنج سال پیش با جمعی از دوستانم که دغدغه کار مذهبی و تاریخی داشتند و در این زمینه اطلاعات و تجربه هم داشتند، تصمیم گرفتیم تا کارى درباره معصومان^(ع) و به ویژه حضرت فاطمه معصومه^(س) انجام دهیم.

بازگشت «۸۷ متر» کیانوش عیاری به تلویزیون



کارگردان «۸۷ متر، خبر داد که این سریال احتمال دارد در ده پانزده روز آینده از شبکه یک سیما پخش شود. به گزارش مهر، کیانوش عیاری در برنامه «استودیو هشت» درباره ساخت سریال در تلویزیون گفت؛ شرایط کاری و اینکه به پول نیاز

داشتم، باعث شد به تلویزیون بروم. سریال «روزگار قریب» را به خاطر پول ساختم، چون مدتی بود هر فیلمی می ساختم، با مشکل اکران روبه رو می شد. این کارگردان درباره سریال «۸۷ متر» که قرار بود از پلتفرم ها پخش شود، توضیح داد: این سریال از شبکه یک روی آنتن می رود. سال گذشته مهدی نقویان، رئیس سیمافilm، اعلام کرد که سریال «۸۷ متر» قرار است در یکی از پلتفرم ها پخش شود. اما در این مدت هیچ خبری از پخش سریال در پلتفرم ها مطرح نشد.